

ประเภทภูมิปัญญาด้าน ประดิษฐ์ แป้ง เครื่องทุนแรง

ชื่อภูมิปัญญา ผ้าหลบ (ผ้าปูที่นอน)

บทนำ/ความสำคัญของภูมิปัญญา

ผ้าหลบเป็นของใช้ที่คนพื้นบ้านพื้นเมืองมาแต่โบราณใช้กันทั่วไป ผ้าหลบแสดงถึงวัฒนธรรมการทอ คือเป็นผ้าฝ้ายสีขาวทอลายปัตยกรรมมา แต่มีความงดงาม ด้วยการทอลายเก็บมุก (เก็บจิด) บนพื้นผ้า เนื่องจากในสมัยก่อนใช้ฟืมขนาดเล็ก คือมีหน้ากว้างประมาณ 40 – 60 เซนติเมตร ดังนั้นจึงต้องทอผ้าสองผืน แล้วนำมาเย็บต่อกลาง เพื่อให้ผ้าหลบมีขนาดพอเหมาะแก่การปูบนฟูกได้พอดี

ลวดลายเก็บมุก (จิด) บนผ้าหลบ ซึ่งเกิดจากเส้นพุ่งนั้นจะนิยมสีแดงสลับสีดำคราม ซึ่งอาจจะมีลวดลายเพียงส่วนของเชิงผ้าด้านล่าง คือ 1 ใน 3 ของความยาวของผ้า หรือบางผืนอาจจะทอลวดลายจนเกือบเต็มผืน

ลักษณะเด่นของผ้าหลบ คือ ทรายผ้าจะรวมเส้นฝ้ายถักเป็นตาข่ายถักจากส่วนนี้ขึ้นไป จะเป็นช่วงผ้าพื้นสีขาว เรียกว่า “ป้าน” ถัดจากป้านก็จะกลายเป็นมุกที่เรียกว่า “สายย่อย” ซึ่งมีลักษณะเป็นลายเส้นตรงเป็นแถวเรียงกัน (คล้ายกับบายของเชิงผ้าซิ่นตีนจก) ถัดจากลายสายย่อย ก็จะเป็นบายเก็บมุกต่าง ๆ เป็นแถว สลับช่องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ไปเรื่อย ๆ มีตั้งหลายพื้น ฐานขนาดเล็ก และที่เกิดจากการประดิษฐ์ผสมผสานลายพื้นฐาน จนกลายเป็นลายขนาดใหญ่ สำหรับลายพื้นบานที่พบอยู่เสมอคือ ลายขอเล็ก ขอใหญ่ ขอจะแจ้ (กุญแจ) ลายหน่วย ลายเครือ ลายดอกจัน ลายดอกเปา ลายนาค ลายนก หรือหงส์ ลายม้า ลายช้าง ลายคน เป็นต้น

ผ้าหลบนับเป็นภูมิปัญญาปัญญาในการประดิษฐ์ของใช้ในชีวิตประจำวันของคนพื้นบ้านพื้นเมือง ที่ควรจะอนุรักษ์ศึกษาต่อไป

แหล่งข้อมูล

นายญาณ สองเมืองแก่น

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน